

Kun András István

A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karán végzetek karrierkövetéses vizsgálata

A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karán 2002 őszi szemeszterében első alkalommal végeztünk végzett hallgatóink körében karrierkövetéses vizsgálatot. A kutatás célja a Karon folyó képzés fejlesztésének elősegítése, minőségének emelése, a Kart választani kívánó leendő hallgatók informálása a végzés utáni elhelyezkedési lehetőségekről.

A karrierkövetéses vizsgálat aktualitását az adta, hogy Karunk a 2003/2004-es tanévben ünnepli fennállásának 10 éves évfordulóját. Egy ilyen vizsgálat segítséget nyújthat az eddigi működés értékeléséhez, mivel az első itt végzett évfolyam a felmérés idején már négy évet töltött a munkaerőpiacon, mely idő már vélhetően elegendő az egyetem nyújtotta képzés értékeléséhez. A kutatást a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar Menedzsment és Marketing Tanszékén Dr. Polónyi István vezetésével Barizsné Hadházi Edit és Kun András István végzik.

A vizsgálat megtervezéséhez tanulmányoztuk más egyetemek néha több éves múltira visszatekintő hasonló próbálkozásait. Ki kell itt emelni a korábbi Budapesti Műszaki Egyetemen, most Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen 1997-óta készített felméréseket és a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem által a végzett közgazdászhallgatóik körében 2001 végén és 2002 elején készített kérdőíves felméréseket, előbbit a sokéves tapasztalat, utóbbit a szakmabeli egyezőség miatt (*FIDÉV 2001; Hajdú – Molnár – Tolonics 2002; Kerékgyártóné – Sugár – Szarvas – Varga 2002a és b*).

E felmérésekhez hasonlóan célunk az volt, hogy részint a munkaerő-piaci beilleszkedésről, részint az egyetemi képzésről a hallgatók személyes életútja és véleménye alapján alkossunk képet. Különösen érdekelték bennünket azok az információk, amelyek a frissen végzett közgazdászokra és egyben a térségükre jellemző (mind területi, mind társadalmi) mobilitási, illetve kereseti jellemzőkről adtak felvilágosítást. A kapott eredményeknek a kari képzés, a kari arculat alakításában való felhasználhatósága mellett tudományos jelentősége is lehet, ha sikerül a vizsgálatba kellő számú végzettet bevonni.

A vizsgálat módszere, reprezentativitás

A vizsgálat elvégzését kétlépcsősre terveztük. Az első lépcső a kérdőíves felmérés. A közel 500 végzett hallgatóknak postai úton, a hagyományosan évente megrendezett „Végzetek Találkozójára” szóló meghívóval együtt juttattuk el a kérdőíveket, illetve lehetővé tettük kérdőívek kitöltését magán a találkozón is. A második lépcső, melynek még előtte állunk, interjú készítése eddigi karrierútjuk alapján kiválasztott végzett hallgatókkal. A kérdőíves felmérést mindenképpen meg szeretnénk ismételni éves gyakorisággal, hogy az aktuális helyzetképen kívül az esetlegesen létező tendenciákat is megismerhessük.

A kérdőív 5 oldalon 42 kérdést tartalmaz¹. Ez átlagos hosszúságúnak mondható. A későbbi interjúkészítést lehetővé teendő, az utolsó pontban kérdésként szerepeltettük a nevet, lakcímet, elérhetőséget. A kérdések három fő csoportba sorolhatók: (1) a családi és iskolázottsági háttér, (2) a munkaerő-piaci beilleszkedés jellemzői és (3) az egyetemi képzés értékelése.

¹ A kérdőívet Dr. Polónyi István vezetésével Barizsné Hadházi Edit és Kun András István állította össze felhasználva – kissé átalakítva, kiegészítve – a BKAÉ Emberi Erőforrások tanszékének kutató kollektívája által végzett FIDÉV vizsgálatok (fiatal diplomások munkaerő-piaci életpálya-vizsgálatok) során használt kérdőívet, amelyet Galasi Péter bocsátott rendelkezésünkre.

Egy ilyen, önkéntesen visszaküldött, illetve helyszínen kitöltött kérdőíveken alapuló felmérés, hacsak nem közelíti meg az elegendően nagy, – legalább a teljes sokaság felét meghaladó – visszaküldési arányt, nem lesz reprezentatív, hiszen például az egyetem iránt közömbös, és az ahhoz negatívan viszonyulók nagyobb része is kimarad a felmérték közül. Nálunk sajnos a visszaküldési arány igen kedvezőtlen, 10% alatti volt². Ez fokozott óvatosságra int a kapott eredményekkel kapcsolatban. Mindazonáltal eléggé heterogén mintát kaptunk, ha kicsit és több ismérv alapján egyenlőtlen eloszlását is.

Nemek tekintetében a minta közel kiegyensúlyozott volt, 40-60% férfi-nő aránnyal, ami nagyjából megfelel a teljes minta férfi arányának. A visszaérkezés hiányosságait mutatja, hogy a válaszadók 55%-a a frissen, 2002-ben végzett hallgatók közül került ki, a maradék nagyjából egyenletesen oszlik el a korábbi négy év alatt végzettek közt. Ez éppen a már többé-kevésbé kialakult életpályával rendelkezôkrôl való érdemi adatgyűjtést és az időbeli összehasonlítást teszi, pillanatnyilag, kétes értékűvé.

Fontos jellemző a végzettek megoszlása a szülők lakhelye szerint. A beérkezett kérdőívek 30%-nál ez az adat Debrecen³, 15%-nál Nyíregyháza, a többi nem rendelkezik kiemelkedő gyakorisággal, illetve két esetben nem szerepel adat. Megyéenkénti megoszlásban Hajdú-Bihar megye 49%, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 27%, szerepel még Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Jász-Kiskun-Szolnok megye.

Családi és iskolázottsági háttér

Családi háttéren a szülők iskolai végzettségét, a családi állapotot, a gyermekek számát és a válaszadó lakásviszonyát értettük. Iskolázottsági háttéren az érettségi bizonyítvány típusát, minősítését, helyét, a kiállító középiskolát, valamint a Karunkon szerzett diplomán kívüli egyéb közép- és felsőfokú képzést és a jogosítvány meglétét. Ide tartoznak az egyetemi tanulmányok jellemzői is: a felvétel és az érettségi közt eltelt idő, a felvételi pontszám, a tanulmányok időtartama,⁴ a végzettség szakiránya, a diploma eredménye.

Az apa legmagasabb iskola végzettsége 45%-ban főiskola vagy egyetem (ebből 16%-ban gazdasági), 23%-ban érettségi, 19%-ban szakmunkás képzettség, a maradékban általános iskola vagy alacsonyabb. Az anya legmagasabb végzettsége 52%-ban felsőfokú oktatási intézmény (amiből csak 6,5% gazdasági irányú), 35,5% érettségi, 8% pedig szakmunkás végzettség. Az esetek 35,5%-ban mindkét szülő főiskolát vagy egyetemet végzett, 22%-ban csak egyik szülő, és az eseteknek csak 16%-ban nincs egyik szülőnek sem érettségije. Elmondható tehát, hogy mintánk igazolja azt a várakozást, miszerint a család végzettségi háttere hat az egyéni végzettség alakulására, hiszen a válaszadók 55%-nak legalább egyik szülője rendelkezik egyetemi vagy főiskolai oklevéllel, míg országos szinten 2002-ben az egyetemi-főiskolai végzettséggel rendelkezők aránya Magyarországon 2002-ben csak 17,4% volt (*KSH, 2003:139*). Házastársa, élettársa a megkérdezettek 35,5%-nak volt a válaszadás időpontjában, az esetek 3/4-ben a nőknek. Gyermeke mindössze a felmérték 13%-nak volt.

A kérdőív lehetőséget ad az érettségi eredmény – felvételin elért pontszám – diplomaminősítés vizsgálatára s összevetésére.

A hallgatók között a gimnáziumból érkezettek felülreprezentáltak a szakközépiskolából, technikumból érkezettekkel szemben. Az érettségi bizonyítvány minősítését tekintve 64% kitűnő, 27% jeles és 9% jó minősítéssel érkezett az egyetemre. Ha ezt az adatot jellemzőnek fogjuk fel az összes itt végzett hallgatóra, ez azt jelenti, hogy az első négy végzős évfolyam igen jó „emberanyaggal”

² A BKÁE-n 20%, a BMGE-n 30% körüli arányt érték el, igaz alkalmaztak több, a választást elősegítő megoldást (pl. előzetes megkeresés, telefonos „rábeszélés”), amit mi nem.

³ A 2001-ben végzett évfolyamból visszajött kérdőíveken kivétel nélkül Debrecen szerepelt.

⁴ Ez különösen a kreditrendszerben képzett évfolyamok végzésével válik majd érdekessé, visszamenőleg is.

rendelkezett.

A felmért volt hallgatók 88%-a az érettségi megszerzésének évében felvételt nyert a Karra. A felvételi pontszám átlaga 116,88 pont volt⁵. Amennyiben kihagyjuk a nyilvánvalóan mentesség miatt különösen magas pontszámokat (mentességgel a kérdésre válaszolók 23%-a bírt), 113,9-et kapunk ugyanerre az értékre. Ez majdnem 7, illetve 4 ponttal van felette az időszak legmagasabb, 110-pontos ponthatárának. A pontok egyénenként 106 és 128 pont közt váltakoztak, tehát ebből a szempontból a minta átlagos.

A diploma eredménye többségében jó (55%), illetve közepes (26%), a többi jeles (13%) és kitűnő (6%). A tanulmányai csak két főnek tartottak 6 évig, a többiek mind normál idő alatt végeztek. Az egyetemi diplomán kívül egyéb középfokú képesítéssel 21% rendelkezett (kivétel nélkül mind mérlegképes könyvelői képesítéssel), 6% pedig felsőfokú képesítéssel (számítógép-kezelői, illetve technikus oklevél). Jogosítványt a válaszolóknak mindössze 6%-a nem birtokolt.

A szakirányok megoszlását az 1. táblázat mutatja.

1. táblázat

A minta arányai szakirányok szerint
Munkaerő-piaci jellemzők

A munkaerő-piaci jellemzők között elsősorban a válaszadók a végzés utáni első munkaerő-piaci státuszát, munkahelyének jellemzőit, az általa betöltött munkakör jellemzőit és kongruenciáját,

Szakirány	%
marketing szakirány	3% ⁶
bank és befektetési szakirány	6%
nemzetközi üzleti szakirány és számvitel-pénzügy szakirány	9%
vállalkozásmenedzsment szakirány	18%
nemzetközi üzleti szakirány	27%
pénzügy-számvitel szakirány	37%

munkaviszonyának típusát, beosztását, havonta ledolgozott munkaóráit és keresetét, valamint ezek időbeli alakulását akartuk felmérni. Az említetteken kívül választ kerestünk olyan kérdésekre is, mint az első munkahely választásának szempontjai, az egyetemi tanulmányok alatti munkavégzés gyakorisága és hatása a későbbi elhelyezkedésre, illetve az esetlegesen munkanélküliségként eltöltött időszakok okai.

A munkaerő-piaci státusznál (alkalmazott, önfoglalkoztató, GYES stb.) a végzés utáni szeptember 1-én betöltött, és azt követően az összes státuszra kíváncsiak voltunk, a státuszban tartózkodás hosszával együtt⁷. A végzés utáni szeptember elsejei státusz a többség esetében alkalmazotti (67%), ezt a pályakezdő munkanélküliek (18%) követik, 3% kezdett vállalkozóként, s ugyancsak 3% tanult tovább nappali tagozaton. Egy fő választotta az „egyéb” kategóriát, ő külföldi tanulóként nevezte meg magát. A fennmaradt válaszolók egyszerre több státuszt jelöltek meg (alkalmazott és vállalkozó, vállalkozó és továbbtanul). Érdemes megemlíteni, hogy igen kevés a nők között a gyermekvállalás, aminek nyilvánvaló oka a pályakezdők karrierépítési kényszere.

A területi mobilitás vizsgálható a szülők lakóhelye, a saját lakóhely és az alkalmazó munkahely telephelyének összevetésével. A szülők lakóhelye és a saját lakóhely az értékelhető esetek 61%-ban egyezik meg, csakúgy, mint a saját lakhely és az első alkalmazó telephelye, bár az esetek csak

⁵ A felvételi pontszámot 18% üresen hagyta (a kérdőívön külön kértük, hogy amennyiben nem emlékeznek pontosan, tegyenek így)

⁶ Marketing szakirány nem volt minden évfolyam számára választható.

⁷ Sajnos a később betöltött státuszokról több nem értékelhető válasz is érkezett, illetve az egyetemet régebben elhagyók alulreprezentáltsága miatt a státuszok közti mobilitás nem vizsgálható érdemben.

részben fedik egymást. Olyan eset, melyben mindhárom földrajzi hely megegyezik, 38%-ban fordul elő: talán nem meglepő, hogy szinte mind házások (75%), és több mint harmaduknak gyermeke is van. Akik ezen kívül még házások és értékelhető adattal is szolgáltak lakóhelyükről és cégük telephelyéről, azokról is megállapítható, hogy a kettő vagy egybeesik, vagy ingázáshoz megfelelő közelségben fekszenek.

Érdekes lehet még a Kar szempontjából, hogy mely településeket favorizálják az itt végzett közgazdászok munkahelyválasztás szempontjából. Debrecen a vezető hely az első és a 2002. őszi munkahelyek közt, egyaránt 64%-kal⁸. Ezt Budapest követi, kezdő munkahelyként 20%, felmérésikoriként pedig 24%-kal. A többi, egyformán alacsony százalékkal bíró település: Nyíregyháza, Békéscsaba, Szolnok, Hajdúszoboszló.

Felmértük azt is, hogy milyen ágazatokban helyezkedtek el végzettjeink először, és hogyan változtatták meg ezeket.

2. táblázat

Az első elhelyezkedés ágazati megoszlása

31% változtatott legalább egyszer munkahelyet, ebből ágazatot is 24% (bár 7% visszatért eredeti ágazatába). Ez az esetek 86%-ban az elégedettség javulásával járt együtt, bár ez nyilván más tényezőktől is függ. A mozgások nyomán a pénzügyi tevékenység ágazatban dolgozók aránya 28%-

Ágazat	%
pénzügyi tevékenység:	31
feldolgozóipar	17
szállítás, távközlés	11
egyéb társadalmi és személyi szolgáltatás	11
oktatás	7
építőipar	7
mezőgazdaság	4
ingatlanügylet, bérbeadás	4
közigazgatás	4
villamosenergia ellátás	4

ra, a szállítás, távközlés 7%-ra csökkent, a feldolgozóipar 21%-ra nôtt, és a kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikk javítás ágazat is megjelent 4%-kal⁹:

Ennél talán fontosabb az, hogy végzett hallgatóink milyen munkakörben helyezkedtek el először, illetve a későbbiek során¹⁰. Ezt célszerű egyből a végzettség szakirányával összevetve megnézni (megfelel-e a szakiránynak):

Rákérdeztünk még a munkakör kongruenciájára, két dimenzió szerint jellemezve. Egyfelől arra voltunk kíváncsiak, hogy igényel-e a munkakör felsőfokú ismereteket, illetve ha igen, akkor főiskolai vagy egyetemi szintűt-e, másfelől kértük a válaszolókat, hogy egy ötfokozatú skálán jellemezzék, hogy mennyire kapcsolódik a tevékenység a közgazdasági képzettséghez. A következő válaszokat kaptuk:

3. táblázat

Az első munkakör megfelelése a végzettek szakirányának

⁸ Az értékelhető válaszok itt különösen alacsony, mindössze 76%-ot képviselnek az összes válaszhoz képest.

⁹ A többi ágazat részesezése változatlan.

¹⁰ A kis elemszám miatt a második és többedik elhelyezkedések még igen korlátozottan értelmezhetőek.

4. táblázat

A munkakör kongruenciája

Szakirány	Munkakör szakiránynak való megfelelése (%)	A nem megfelelők jellemző foglalkozása
Pénzügy-számvitel:	megfelel 77%	banki tevékenység
Nemzetközi-üzleti:	megfelel 17%	hitelkockázat elemző, pénzügyi asszisztens, menedzsment tanácsadó
Bank és befektetési:	megfelel 100%	kontroller.
Vállalkozásmenedzsment:	megfelel 60%	tudományos tevékenység, pénzügyi tanácsadó
Marketing	x ¹¹	

Az adatok tanúsága szerint a Kar végzettjeinek háromnegyede egyetemi szintű ismereteket igénylő munkahelyen dolgozik. Ugyanakkor csak fele érzi úgy, hogy munkaköre szorosan kapcsolódik a közgazdasági végzettséghez.

A munkakör	Átlag kezdő	Átlag 2002. ősz
nem igényel felsőfokú ismereteket	11%	11%
legfeljebb főiskolai szintű ismereteket igényel	18%	14%
egyetemi szintű ismereteket igényel	71%	75%
	100%	100%

Azt is megvizsgáltuk, hogy milyen mértékű a kérdőívet kitöltőknek a munkakörrel való megelégedettsége. Ennek átlagos mértéke az ötfokozatú skálán mérve (ahol 5 a legmagasabb érték) 2,68 volt. Érdemes megjegyezni, hogy az elégedettség független attól, hogy a foglalkoztatás megfelel-e a szakiránynak, vagy nem¹².

5. táblázat

A munkakör kongruenciájának vizsgálata

Talán a legérdekesebb a felmért adatok közül a bruttó keresetek alakulása az első munkába állás évének szeptember 1-én és 2002. szeptember 1-én. A válaszadási arány viszonylag kedvező, mindössze a foglalkozásban álló válaszolók 32%-a tagadta meg a választ¹³. Az átlagos bruttó kere-

A munkakör	Átlag kezdő	Átlag végső
közgazdasági végzettséggel egyáltalán nem kapcsolódik	0%	0%
közgazdasági végzettséggel alig kapcsolódik	8%	4%
közgazdasági végzettséggel félig-meddig kapcsolódik	15%	19%
közgazdasági végzettséggel nagyrészt kapcsolódik	27%	31%
közgazdasági végzettséggel szorosan kapcsolódik	50%	46%
	100%	100%

set 2002. szeptember 1-én 166.755 Ft/hó volt. A havi bruttó bér 2002-ben a magyar nemzetgazdaságban átlagosan 127.310 Ft-ot tett ki (KSH 2003a:32). Az egyéni havi bruttó keresetek a mintában 100.000 Ft-tól 380.000 Ft-ig terjedtek.

¹¹ A kis elemszám miatt nem értékelhető

¹² Különösen érdekes eredményt hozott az elégedettség és a foglalkoztatás kongruenciájának együttes vizsgálata, - ugyanis az erősen inkongruens foglalkoztatás esetén magasabb elégedettséget mutatott, mint a kongruens. Ez a jelenség mélyebb vizsgálatot kíván (pl. milyen szerepet játszik benne a kompenzálás, öngazolás stb.) - amit esetleg interjúkkal lehet majd elemezni.

¹³ Érdekes, hogy két esetben olyanok sem válaszoltak a havi bruttó keresetre vonatkozó kérdésre, akik anonim kérdőívet adtak be.

A kérdőív tartalmazott kérdést az egy hónapban ledolgozott munkaóráról is, mind az első, mind a jelenlegi munkakörben. Az első munkakörben átlagosan ledolgozott munkaóra havi 170 óra volt, az értékek 160 és 220 között váltakoztak. A kezdő keresetek és a havonta ledolgozott munkaórák alakulása közt igen gyenge kapcsolat mutatható csupán ki.

6. táblázat

Az átlagkeresetek 2002 szeptemberében a munkaerőpiacra lépés éve szerint

Végzett hallgatónk munkahelyi beosztását beosztottjaik számával próbáltuk mérni, melyre rákérdeztünk mind a végzés utáni, mind 2002. szeptember 1-jével kapcsolatban. Végzés után

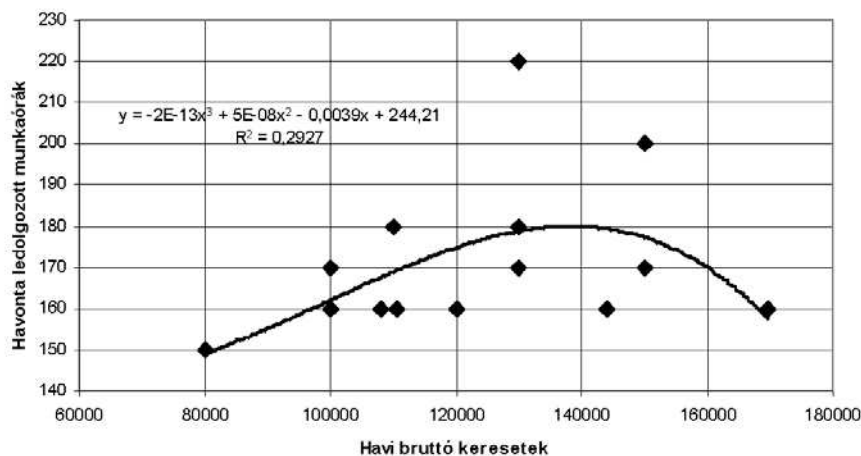
Munkaerőpiacra lépés éve	átlagkereset	százalékos javulás az első munkaévhez képest
2002.	124.282 Ft	-
2001.	194.000 Ft	+115% (90.000 Ft-ról)
2000.	130.000 Ft	-7% (140.000 Ft-ról)
1999.	305.000 Ft	+91% (130.000 Ft-ról)
1998.	236.667 Ft	+110% (112.667 Ft-ról)

mindössze a válaszadók szűk 15%-ának volt beosztottja, és mindössze 4%-nál haladta ez meg a 10 főt, ez is saját cég vállalkozóként történő működtetéséből adódott. 2002. szeptember elsején kétszeresére nőtt a 10 fő feletti beosztottal rendelkezők száma, az egyáltalán beosztottakkal rendelkezők pedig 3,7%-kal bővült, majdnem 19%-ra. Ez azt mutatja, hogy végzettjeink többnyire nem kerültek vezető pozícióba. A pozíció és a keresetek nagyságának érdemi összehasonlítására a beérkezett kérdőívek sajnos nem adtak módot.

1. ábra

A havi bruttó keresetek és a havonta ledolgozott munkaórák közti összefüggés

Annak a vizsgálatára, hogy a Karon végzett hallgatók mennyi és milyen képzéseken vettek részt munkapiacra lépésük után, már átvezet bennünket az egyetemi képzés értékeléséhez. A kérdésre válaszolók majd 52%-a részt vett valamilyen képzésen, továbbképzésen, 17%-uk legalább kettőn,

közel 7%-uk 4-5 képzésben is. Jelentős ezeken belül a vezetési-menedzsment képzések száma (a képzések 39-a), illetve a valamilyen jogi képzés (17%). 22%-a a képzéseknek főiskolai vagy egyetemi képzés volt.

Arra a kérdésre, hogy miért tanultak tovább, a leggyakoribb (33%) válasz a specializáltabb szak tudás iránti igény volt. Ezt követte 21, illetve 18%-kal a kiegészítő szakismeret szerzése és a szemé-

lyes érdeklődésnek megfelelő műveltségre törekvés. Ez utóbbit az egyetem-főiskolai, illetve a PhD-képzésen résztvevők jelölték be. A tanultaktól eltérő szakismeret szükségessége (9%), az idegennyelv-tudás fejlesztése (6%), a számítógépes ismeretekre való igény és a jelenlegitől eltérő munkakörhöz illeszkedő ismeretszerzés (6%) egyaránt alacsony szinten képviseltették magukat. A tanulmányokat legalább részben a megkérdezettek finanszírozták. Az alkalmazó vállalatok az esetek 40%-ban vállaltak szerepet a finanszírozásban.

Megkérdeztük azokat, akik voltak munkanélküli státuszban, miben látták ennek okát? A végzést követő, és a későbbi munkanélküliség okait a következőkben látták a válaszadók:

7. táblázat

Munkanélküliség okai, az összes felsorolt okok százalékában

Tanulásként – szem előtt tartva, hogy nem reprezentatív a minta –, annyit mindenképp le lehet szűrni, hogy a területi és szakmai mobilitás hiánya fontos szerepet játszik a munkanélküli státusz

	Végzés után	Később
nincs állás a környéken	46%	23%
keresett, de nem talált munkát	39%	33%
nincs képzettségének megfelelő állás	15%	22%
családi okok (pl. gyerekgondozás)	–	22%

kialakulásában.

Az egyetemi képzés értékelése

Az egyetemi oktatást 5 szempont szerint, háromfokozatúskálán értékelték a kérdőív kitöltői. Ezekre a kérdésekre minden kérdőívet kitöltő válaszolt.

8. táblázat

Az egyetemi képzés értékelése

Az első három érték a várakozásokat tükrözi vissza, hiszen az egyetemi képzés elsődlegesen nem konkrét, specializált gyakorlati tudást, hanem általános, biztos, elméleti alapokat kell nyújtson.

Az egyetemi oktatás...	igaz	részben	nem igaz
...jól felkészített a foglalkozásomra	23%	71%	6%
...jó alapokat adott a foglalkozásomhoz	78%	22%	0%
...keretében korszerűbb ismereteket kellene tanítani	32%	45%	23%
...keretében több gyakorlati ismeretet kellene tanítani	75%	22%	3%
...mélyebb elméleti képzést kellene adjon	0%	25%	75%

Elgondolkodtató viszont, hogy a válaszolók ezt nem így látták, és külön érdekes lesz majd a tervezett későbbi felmérések során ennek a véleménynek az alakulását figyelemmel kísérni.

Egy következő pontban konkrétan is rákérdeztünk, hogy említsenek (rangsorolva) olyan ismeretköröket, diszciplínákat, melyek képzésbe történő bevitelét fontosnak tartanák. A kis minta miatt, ha a rangsorolástól most eltekintünk, megállapíthatjuk, hogy a gyakorlati ismeretek említése fordul elő a legtöbb (a kérdőívek egyharmada) esetben. Többször előfordul még az informatika-számítástechnika (30%), a tárgyalástechnika-diplomácia-konfliktuskezelés (15%), a magasabb szintű számvitel (9%), a nyelvi ismeretek (6%). A többi esetben egyszeri említésekről van csak szó.

A gyakorlatban hasznosítható képzést nem csak a mi egyetemünkön hiányolják a hallgatók. A már említett, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen készített hasonló

felmérésben is ez a listavezető, az említések 42%-át ez tette ki, közel kétszer annyian tartották ezt fontosnak, mint a második helyen szereplő konfliktuskezelés-prezentáció-kommunikációt (19%). Ettől nem sokkal maradtak le (1 említés híján holtversenyben) az adózási ismeretek és az informatikai számítástechnikai ismeretek (16%) (Kerékgyártó–Sugár–Szarvas–Varga, 2002b:54). Az összes említéshez viszonyított százalékok a mi felmérésünkben a hasonló ismeretkörök esetén rendre 24%, 11% és (csak az informatika) 21%. Mivel egy másik (bár a miénknél nem sokkal reprezentatívabb felmérés) is kihozta az első négy helyre a nálunk dobogós helyen végzett hiányolt ismereteket, talán elmondhatjuk, hogy ezek meglévő igények, bár nem egyetem-függőek, hanem valószínűleg a gazdasági élet általános jellemzőiből erednek.

A Kar toborzási marketingje szempontjából érdekes lehet, hogy mi alapján választották a hallgatók ezt az egyetemet, illetve hányadik helyen jelölték meg a felvételi lapon. Az első kérdésre a kérdőívben rangsorolva kértük a választ. Annak oka, hogy a válaszadó a mi intézményünket is megjelölte:

9. táblázat

A DE-KTK-ra jelentkezés okai, az összes beérkezett kérdőív százalékában

* Egyéb okként a képzés sajátosságait, személyes okokat és a közlekedést jelölték meg a válaszolók.

Ok	1. hely	2.hely	3.hely
Szimpátia a várossal	9%	9%	6%
Szimpátia az egyetemmel	9%	21%	21%
Földrajzi közelség	36%	30%	9%
Ismerős, rokon ajánlotta	3%	0%	3%
Felvételi követelmények	27%	21%	3%
Egyéb ok*	9%	0%	0%
Nem jelölt meg okot	3%	15%	58%

Mindenképp kiemelkedő szereppel bír a fentiek alapján a földrajzi közelség – azaz az intézmény regionális helyzete, – a felvételi követelmények sajátosságai és az egyetem hírneve a továbbtanulni szándékozókra. A beérkező kérdőívek kitöltői átlagosan az 1,36. helyen jelölték meg a Kart a felvételi lapon, és a megkérdezettek 6%-jelölte csak meg harmadik helyen a Kart.

Befejezés helyett

A Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kara e tanévben lett 10 éves, s így 5 éve bocsát ki felsőfokú gazdasági szakembereket. Mind a Kar képzésének fejlesztése, mind az éppen tanulmányaikat folytató, vagy a Kart választani kívánó leendő hallgatók informálása érdekében rendkívül fontosak a végzett hallgatók pályájának követését elemző vizsgálatok. Az írás egy ilyen most induló, s terveink szerint rendszeresen és folyamatosan végzendő vizsgálat kezdeti eredményeit mutatta be.

Hivatkozások

FIDÉV Kutatócsoport (2001): *Jelentés a felsőoktatás nappali tagozatán 1999-ben végzett fiatal diplomások munkaerő-piaci életpálya-vizsgálatának eredményeiről.* Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Emberi Erőforrások Tanszék FIDÉV Kutatócsoport, Budapest, www.om.hu/letolt/users/maticscsaka/2003/04/FIDEV2001jelentes.rtf, letöltés dátuma: 2003.10.30.

Hajdú Csongor – Molnár Szabolcs – Tolonics István (2002): *A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem friss diplomásainak elhelyezkedési esélyei 2002.* http://www.karrier.bme.hu/static.php?pUrl=meas/meas1_0, letöltés dátuma: 2003.10.30.

Kerékgyártó Györgyné – Sugár András – Szarvas Beatrix. – Varga István (2002a): *Az elmúlt években végzett hallgatók véleménye az egyetemi oktatásról I.* Magyar Felsőoktatás, 2002/9., 55-57.o.

Kerékgyártó Györgyné – Sugár András – Szarvas Beatrix. – Varga István (2002b): *Az elmúlt években végzett hallgatók véleménye az egyetemi oktatásról II.* Magyar Felsőoktatás, 2002/10., 54-57. o.

KSH (2003): *Statisztikai Havi Közlemények 2002/12.* Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.